



Härnösands  
kommun

**Kulturprogram**

**Härnösands kommun**

## **Formalia**

Planen antogs i kommunfullmäktige den 2021-09-27 och gäller fram till 2025-12-31.

Med kulturprogrammet som grund ska Härnösand fortsätta utvecklas som kulturkommun med ett rikt kulturliv för alla!

## Innehållsförteckning

---

<b>Sammanfattning</b> .....	<b>5</b>	Delmål – Röst och representation.....	17
<b>Inledning</b> .....	<b>6</b>	Delmål – Kulturutbud med bredd och spets .....	17
Om kulturprogrammet.....	6	Delmål – Barns och ungas tillgång, delaktighet och inflytande .....	18
Läsanvisning.....	6	<b>Konstpolitisk dimension</b> .....	<b>20</b>
Kultur i Härnösand.....	7	Delmål – Kvalitet och konstens egenvärde .....	20
<b>Utgångspunkter</b> .....	<b>8</b>	Delmål – Verka i Härnösand .....	20
Härnösands kommuns kulturvision.....	8	<b>Samhällspolitisk dimension</b> .....	<b>23</b>
Politisk målbild (2020).....	8	Delmål – Samhällsplanering med gemensam kraft .....	23
Tillväxtstrategi .....	8	Delmål – Ett liv mellan husen.....	23
Framtidsbilder .....	8	Delmål – Offentlig konst.....	25
Kultur som hållbar utveckling .....	9	Delmål – Kulturmiljöer och kulturarv .....	25
Åtta aspekter av kultur.....	9	<b>Ordlista</b> .....	<b>26</b>
Perspektivfrågor .....	10	<b>Process, organisation och relaterade styrdokument</b> .....	<b>29</b>
Konstens egenvärde.....	11	Process.....	29
<b>Tre dimensioner av kultur</b> .....	<b>12</b>	Organisation .....	29
<b>Kulturpolitisk dimension</b> .....	<b>15</b>	Relaterade dokument .....	30
Delmål – Kreativa mötesplatser .....	15		
Delmål – Ett tillgängligt kulturliv.....	16		



FOTO: CHRISANDER BRUN



*Härnösand är en levande mötesplats där nya idéer föds, där ett generöst kulturliv ger estetiska upplevelser och skaparglädje, där konsten är obunden och fri och kulturen en förvandlande kraft i samhällsutvecklingen.*

#### **HÄRNÖSANDS KOMMUNS KULTURVISION**

### **Sammanfattning**

Kulturprogrammet anger målen för hur Härnösands kommun ska jobba med kultur fram till 2025. Programmet ska fungera som ett stöd vid prioriteringar och val. Kulturprogrammet är resultatet av många samtal, workshops och dialoger med bland annat tjänstepersoner, allmänheten och kulturaktörer.

# Inledning

Konst och kultur är en självklar del av vårt samhälle och av oss som människor. Via konst och kultur kommer vi på ett personligt plan i kontakt med våra egna och andras känslor, erfarenheter, perspektiv, visioner och drömmar. Tillgången till och skapandet av kultur utvecklar förmågor hos människor som vårt samhälle är i behov av för att må bra. Kulturen utgör också till stor del platsens identitet och är grundläggande för vår demokrati. Därför är närvaron av kultur avgörande för en hållbar utveckling av Härnösand.

## OM KULTURPROGRAMMET

Kulturprogrammet är ett kommunövergripande styrdokument och beskriver den riktning och utveckling som Härnösands kommun ska arbeta med fram till 2025. Det ska kunna fungera som ett stöd vid prioriteringar och val. Det långsiktiga perspektivet skapar förutsättningar för kloka beslut där kulturen är en gemensam kraft och tillgång.

Målen i kulturprogrammet riktar sig till alla som lever, bor och verkar i

Härnösands kommun och vill bidra till att kulturen fortsätter vara en fri kreativ kraft och samhällsutvecklare. För att genomföra kulturprogrammet krävs ett arbete med gemensam kraft där alla bidrar till att svara mot uppsatta mål och riktlinjer. Ansvaret för ett levande kulturliv kan betraktas som ett partnerskap mellan den ideella sektorn, det fria kulturlivet, kulturinstitutionerna och offentliga aktörer.

Kulturprogrammet spelar en viktig roll i förhållande till riktlinjer och planer som tas fram inom Härnösands kommuns förvaltningar och bolag. Här föreslås programmet fungera som kunskapskälla och riktningvisare för hur kulturens olika aspekter kan eller bör vägas in i det strategiska arbetet samt bidra till ökad samverkan i den operativa verksamheten.

Med kulturprogrammet följer ett antal kommunövergripande ställningstaganden som är exempel på insatser som Härnösands kommun kan genomföra för att nå

de visioner och mål som beskrivs i kulturprogrammet.

## LÄSANVISNING

I sista delen av dokumentet finns en ordlista som stöd för förståelsen av begrepp och uttryck. Utöver dessa finns några viktiga begrepp att redogöra för:

När *Härnösand* omnämns i programmet är det Härnösands kommun som geografisk plats som avses, med *Härnösands kommun* avses den kommunala organisationen i sin helhet. Begreppen konst och kultur är breda och omfattar en mängd aspekter och dimensioner vilka kommer att förtydligas längre fram i dokumentet. Förenklat menas med konst oftast konstnärliga uttryck i olika former, till exempel bildkonst, scenkonst, musik, film eller litteratur, medan kultur är ett större och bredare begrepp för all form av kultur och kulturens roll i samhället. All konst är kultur men all kultur är inte konst.



Nedan presenteras en kort förklaring av kulturen i Härnösand.

### **KULTUR I HÄRNÖSAND**

För en kommun av Härnösands storlek finns här konst av ovanligt hög kvalitet, ett brett kulturutbud och en stor variation av olika kulturuttryck. Den offentligt organiserad kulturverksamheten i Härnösand är väl utvecklad och etablerad med både konsthall, teater och arenor för musik, utställning ,

litteratur och dans. Institutionerna är tillsammans med alla professionella kulturskapare, kulturföreningarna och civil samhällets aktörer drivkrafter som bidrar till vårt levande kulturliv. Kulturen är i Härnösand en styrka att bygga ett hållbart samhälle på. Det återspeglas i att kulturperspektivet inkluderas i andra styrande dokument, vid den fysiska planeringen och som en röd tråd från utbildning till arbete.

På senare år har Härnösand placerat sig högt i förhållande till många kommuner i Sverige gällande investeringar i konst och kultur. För att fortsätta hålla den höga kvalitet och den kulturella infrastruktur som finns i Härnösand är det viktigt att samlas kring mål och prioriteringar som möter både de möjligheter och utmaningar som finns nu och i framtiden. I det här kulturprogrammet får du läsa mer om precis det.

## Utgångspunkter

Utgångspunkterna för kulturprogrammet och kulturarbete i stort är kommunala mål och visioner, perspektivfrågor och kultur som hållbar utveckling.

### HÄRNÖSANDS KOMMUNS KULTURVISION

Härnösand är en levande mötesplats där nya idéer föds, där ett generöst kulturliv ger estetiska upplevelser och skaparglädje, där konsten är obunden och fri och kulturen en förvandlande kraft i samhällsutvecklingen.

### POLITISK MÅLBILD (2020)

Visionen är att bygga en hållbar framtid i Härnösand. En framtid där våra liv ska vara i balans med miljön.

### TILLVÄXTSTRATEGI

Härnösands tillväxtstrategi är ett av kommunens styrande dokument och har tagits fram genom dialoger med näringslivet, kommunens invånare, föreningslivet, myndigheter och den kommunala organisationen.

Strategin tar sikte på år 2040 med målbilden "Mitt Härnösand – Tillsammans i en kreativ och företagsam livsmiljö" med 30 000 medborgare och 11 500 arbetstillfällen.

För att uppnå målbilden finns de sex delstrategierna:

- Gemensam kraft
- Utbildnings som får människor att växa
- Företagsamhet
- Den trygga och personliga livsmiljön
- Hållbarhet genomsyrar allt
- Infrastruktur – basen för utveckling.

### FRAMTIDSBILDER

När arbetet med kulturprogrammet inleddes gjordes en workshop med kommunens alla förvaltningar för att ta fram en övergripande målbild för översiktsplan 2040 och det nya kulturprogrammet. Resultatet av arbetet var dessa fyra inriktningar.

<b>Nära &amp; välkomnande</b>	<b>Företagsamt &amp; framåtsträvande</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• Sammanhållen</li><li>• Livskraftig</li><li>• Levande</li><li>• Trygg</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Digitalt</li><li>• Företagsamt</li><li>• Kreativt</li><li>• Visionärt</li></ul>
<b>Kretsloppsfrämjande &amp; förnybar</b>	<b>Multifunktionellt &amp; multikulturellt</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• Självförsörjande</li><li>• Energieffektivt</li><li>• Cirkulärt centrum</li><li>• Klimatanpassat</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Flexibelt</li><li>• Kunskapscentrum</li><li>• Kulturfrämjande</li><li>• Infrastruktur</li></ul>

### NÄRA & VÄLKOMNANDE

I Härnösand är alla välkomna och kan hitta sin personliga livsmiljö. Här har både besökare och invånare nära till varandra, till våra sju kommundelar, kranskommuner och resterande delar av landet genom en infrastruktur som är basen för utveckling.

### FÖRETAGSAMT & FRAMÅTSTRÄVANDE

I Härnösand är vi stolta över våra framgångar och alla är engagerade och företagsamma – på egen hand eller med gemensam kraft, i företag, organisationer och nätverk. Möten mellan människor leder till kreativitet, nytänkande och utveckling.

### KRETSLOPPSFRÄMJANDE & FÖRNYBART

I Härnösand lever vi som vi lär och visar vägen till ett samhälle där människan är i balans med miljön. All utveckling genomsyras av hållbarhet och gemensamt engagemang för en robust vardag.

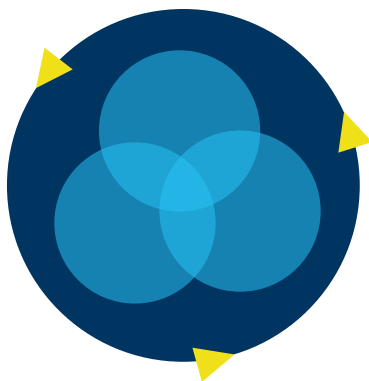
### MULTIFUNKTIONELLT & MULTIKULTURELLT

I Härnösand planerar vi med ekosystemets alla tjänster i tanken för en levande kommun som har flera syften, för både människa och miljö. En kulturell infrastruktur skapar förutsättningar för ett kulturliv med mångfald och dragningskraft som lyser starkt i samhällsbygget och i möten med människor. Utbildning som grundar föder ett kunskapscentrum med bredd och spets.



## KULTUR SOM HÅLLBAR UTVECKLING

Härnösand betraktar kultur som hållbar utveckling. Kulturen är helt enkelt en självklarhet för att kommunen ska uppnå sina målbilder inför framtiden. Arbetet kan förtydligas genom att belysa kulturen som en övergripande, alltäckande hållbarhetsdimension.



*Kultur som hållbar utveckling  
(en allomfattande roll)*

Det innebär förståelse för att kulturens meningsskapande är i fokus, att kulturen är en del av vårt sätt att leva, helt integrerad i vår vardag och livsstil. Av nödvändighet rymmer det både miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekter.

*“Culture is who we are and what shapes our identity. No development can be sustainable without including culture” - UNESCO*

## ÅTTA ASPEKTER AV KULTUR

Aspektpolitik handlar om hur kulturen kan användas och bidra inom andra områden som utbildning, regional tillväxt, hälsa och miljö. För att förtydliga kulturens roll i Härnösands samhällsutveckling har kulturprogrammet tagit stöd av Jonas Alwalls (lektor på Urbana studier, Malmö högskola) modell om åtta aspekter av kultur. Alwalls uppställning visar på flera olika dimensioner av kultur och gör det enklare att se på vilket sätt kultur kan bidra i många av våra mest angelägna samhällsfrågor.

1. Kultur som **arv** – Det som förbinder oss och framtiden med vår historia och vårt förflutna.
2. Kultur som **kreativitet** – Nyskapande utveckling som nyfiket för oss framåt.
3. Kultur som **kulturutbud** – Tillgång till kulturformer och kulturuttryck för de som utövar och upplever.
4. Kultur som **upplevelse** – Hur kulturen förmedlar intryck och väcker känslor hos den som tar del av den.
5. Kultur som **mångkultur** – Mångfald och kulturmöten mellan exempelvis besökare och invånare.
6. Kultur som **resurs** för hälsa och välbefinnande – En preventiv roll för att förebygga ohälsa och sociala problem. Kan tas i bruk av många välfärdsverksamheter.
7. Kultur som **lärande** – En källa till kunskap samt personlig och gemensam utveckling, exempelvis genom utbildningsväsendet, kulturinstitutioner eller företagande.
8. Kultur i form av kulturella och estetiska **värden** – Platsens attraktivitet, byggnader, offentlig konst, arkitektur och grönska genom stadsplanering.

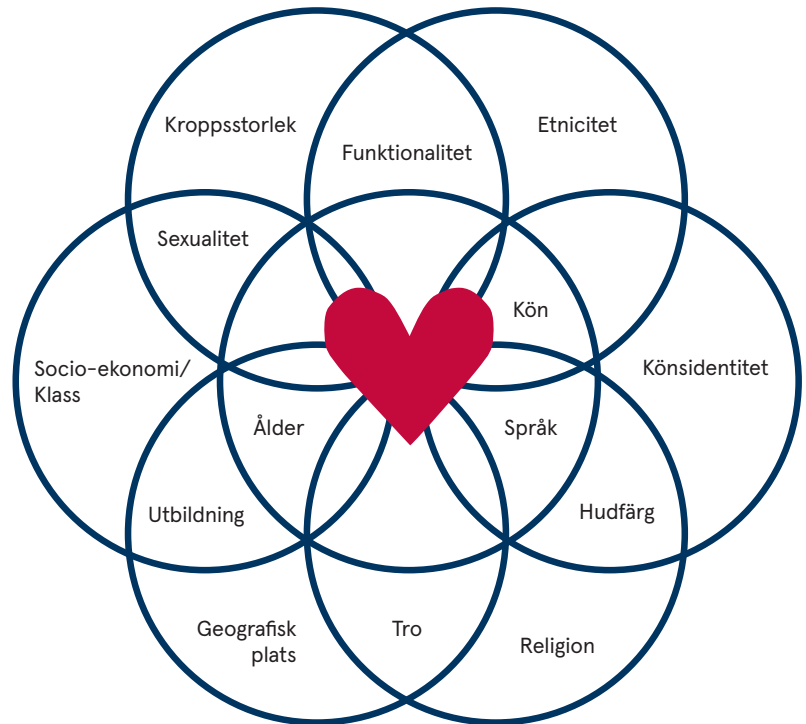
## PERSPEKTIVFRÅGOR

Det är viktigt att flera perspektiv beaktas i allt arbete som rör kultur. Vissa gånger krävs särskilt fokus på en målgrupp men generellt ska perspektiven nedan alltid inkluderas:

- **Demokrati & mänskliga rättigheter**  
– Alla ska ha möjlighet att ta del av kultur, själva skapa kultur och påverka kulturen. Konstnärers och kulturutövares yttrandefrihet ska vara tryggad och klimatet gynnsamt för den konstnärliga friheten.
- **Jämlikhet/intersektionalitet**  
– Oavsett kön, klass, etnicitet, funktionalitet, sexualitet etcetera ska alla människor få ta del av, känna sig representerade och ha möjlighet att påverka kulturutbudet i Härnösand (läs mer i ordlistan).
- **Barn och unga** – Barn och ungdomar ska under hela sin uppväxt ha nära och enkel tillgång till kulturupplevelser på fritiden, i förskola och skola.
- **Tillgänglighet** – Alla ska kunna ta del av kulturlivet och utöva

kultur på jämlika villkor oavsett funktionsförmåga.

- **Folkhälsa** – Kultur ska vara en prioriterad fråga ut ett folkhälsoperspektiv och användas för att stimulera och upprätthålla hälsa och välbefinnande hos invånare och besökare.



## KONSTENS EGENVÄRDE

Konstens egenvärde är ett öppet begrepp och konstnärliga uttryck och former är i konstant rörelse. Nya konstformer och riktningar uppstår, överskrids och smälts samman. Förändringen är inbyggd i den kreativa process som är grunden för allt skapande. Definitionen av vad som menas med konst och kultur förändras över tid. När konsten skildrar, gestaltar och sätter den gemensamma samtiden i ett sammanhang kan den därför bidra med reflektion och förståelse av vår historia och nutid, men även inspirera till förändring av värderingar, normer och samhällsyn.

Konstutövarens frihet och konstens egenvärde är grunden för all konstnärlig verksamhet. Det konstnärliga skapandet och uttrycket äger sitt egenvärde och är inte i första hand ett medel för att nå andra mål. Satsningar på konst och kultur behöver inte motiveras med andra syften. Att värna konstens självständighet innebär att skapa rum och ge plats för risktagande och det oförutsägbara.

För att konst och kultur i alla dess former fortsatt ska vara en grundläggande del av vår gemensamma välfärd behöver dess förutsättningar och utmaningar tas på allvar genom ett medvetet och strategiskt arbete. Detta för att säkerställa förutsättningarna att konsten är fri, obunden och livskraftig och kulturlivet rikt på mångfald, uttryck och berättelser.

Armlängds avstånd är ett centralt och vedertaget begrepp inom hela kulturpolitikområdet. Principen är till för att reglera maktförhållanden och se till att varken politiker, tjänstepersoner eller andra som har makt att fördela resurser inte påverkar eller styr det konstnärliga arbetet. Armlängds avstånd reglerar också ansvarsfördelningen mellan politiker och tjänstepersoner.

När stöd ges till kulturskapande kan det vara relevant att ha åsikter om arbetsvillkor och förutsättningar men inte om slutprodukten, det vill säga själva föreställningen, konstverket eller konserten. Rätten till ett fritt konstnärligt skapande är fastslagen i yttrandefrihetsgrundlagen.





# Tre dimensioner av kultur

---

Kulturprogrammet belyser konst- och kulturområdet genom tre dimensioner, kulturpolitisk, konstpolitisk och samhällspolitisk dimension. Varje dimension innehåller ett övergripande mål och ett antal delmål. Kulturen är ett ekosystem där alla delar

förutsätter och är beroende av varandra. Det gör att dimensionerna överlappar, förmerar och är beroende av varandra för att uppnå den helhet som är programmets avsikt. En framgångsrik kulturpolitik beaktar alla tre dimensionerna för

att nå ett långsiktigt och hållbart utvecklingsarbete. För att lyckas krävs också samverkan med lokala aktörer, civilsamhälle och näringsliv. Tillsammans utvecklar de tre dimensionerna den kulturella infrastrukturen.



# BOKHOLK



SVINN

EPHRAIM BERGMANNE SLAGSOM KÄRLEK

100 FÖRSTA OCH SISTA

RENNIS RÖDRENG

KÄRLIN & HANSER

HON SOM INTE VET

CLEVELAND

KÄRLIN & HANSER

NINA TYKKE NEJ OCH ÄTER NEJ

KAFFENEDDET

TESSA HADLEY

SPÅKORNET

SVARTA MADAM

TJURA GANGET

ROM 213

HUGGORMENS SPÅN

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

SVARTA MADAM

# KULTURPOLITISK DIMENSION

Den kulturpolitiska dimensionen ska främja ett levande och oberoende kulturliv för alla. Insatser som leder till att fler invånare deltar i kulturlivet ska initieras och stödjas. Den som önskar ska ha möjlighet att både uppleva och skapa kultur oavsett bostadsort, ålder eller andra förutsättningar. Individerna är i fokus och avsikten är att bredda kulturens bas och erbjuda mötesplatser som underlättar för invånare och besökare att delta i, utveckla och skapa konst och kultur i Härnösand.

Kulturpolitikens insatser riktas till bland annat civilsamhället, det fria kulturlivet, kulturarv, kulturturism, kultur för barn, unga och äldre. Dimensionen berör både amatörverksamhet och professionell verksamhet. Flera berättelser och röster ska ges utrymme i Härnösand. Representativitet är centralt i allt arbete och en förutsättning för ett socialt hållbart samhälle. För att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och möjligheten att utveckla skapande förmågor

ska kulturlivet i Härnösand vara tillgängligt för alla och nyttjas av fler.

## Huvudmål

Kultur är en självklar del av vardagslivet i Härnösand.

## Delmål

- Kreativa mötesplatser
- Ett tillgängligt kulturliv
- Röst och representation
- Kulturutbud med bredd och spets
- Barns och ungas, tillgång, delaktighet och inflytande

## DELMÅL – KREATIVA MÖTESPLATSER

Kreativa mötesplatser är ett fundament för möten och demokratiska samtal. De inbjuder till möten över åldrar, mellan geografiska områden, mellan amatör och professionell, mellan skapande och upplevelser, mellan det populära och det exklusiva. Mötesplatserna gör det möjligt för invånare och besökare att skapa egna kulturella sammanhang, men bidrar även till mångfald,

medskapande och delaktighet. Fler kreativa mötesplatser ska skapas, befintliga ska värnas och skapandet av tillfälliga platser ska uppmuntras.

Ändamålsenliga arenor och möteslokaler, både fysiska och digitala, är en förutsättning för att Härnösands kulturliv ska utvecklas. Professionella institutioner, kulturutövare och civilsamhällets kulturliv kan fortsätta att växa och utvecklas när de har tillgång till funktionella arenor.

I andra sammanhang kan tillfälliga mötesplatser vara att föredra. Genom att arbeta med det tillfälliga som en medveten och hållbar strategi berikas människors livsmiljöer. Särskilt viktigt är det att uppmuntra spontanitet på offentliga platser där det finns ett flöde av människor och möten sker naturligt. På sådana platser kan kreativa mötesplatser utvecklas tillfälligt eller mer permanent för att göra kulturen mer tillgänglig, uppmuntra skapande, lärande eller deltagande.

Digitala mötesplatser spelar en allt större roll i samhället och är mycket viktiga för människor som av olika anledningar inte har tillgång till fysiska mötesplatser. Kulturen har en självklar plats i den digitala utvecklingen och Härnösands kommun ska följa och ha som ambition att ligga i framkant av utvecklingen, tillhandahålla digitala mötesplatser och uppmuntra andra aktörer till digital utveckling. Särskilt viktigt är det att utveckla möjligheterna att ta del av digital kultur för de grupper som har svårt att ta del av kultur på annat sätt.

#### **DELMÅL - ETT TILLGÄNGLIGT KULTURLIV**

Alla människor ska ha möjlighet att ta del av och utöva kultur. Därför måste kulturen vara tillgänglig för alla och tillgången till kultur och möjlighet till eget kulturskapande ska utvecklas och öka.

I alla Härnösands kommundelar ska det finnas möjlighet att ta del av och utöva kultur vilket bidrar till goda och personliga livsmiljöer. I arbetet

med ett mer tillgängligt konst- och kulturliv är det viktigt att uppmuntra olika slags aktörer och engagemang. Ändamålsenliga lokaler är ofta en förutsättning för demokratiska möten och ett fungerande kulturliv i alla kommundelar.

Tillgänglighet för alla är ett perspektiv som ska lyftas när nya lokaler för kultur ska utformas eller befintliga lokaler anpassas. Där kommunen själv är lokalägare ska föreningslivet uppmuntras genom subventionerade lokalkostnader.

För personer i behov av stöd för att kunna ta del av olika aktiviteter är det angeläget att säkra tillgång och tillgänglighet till kultur. Det gäller till exempel barn och unga med funktionsvariationer, personer i särskilda boenden, boenden inom omsorgen om funktionshindrade och öppna verksamheter för äldre. Såväl upplevelser som eget skapande ska vara ett självklart inslag i de boendes vardag.

Forskning har påvisat ett tydligt samband mellan kultur och

hälsa. Den sociala samvaron, möjlighet till rörelse och kreativitet som kulturutövande och kulturkonsumtion kan ge upphov till, kan vara gynnsam för människors hälsa. Kultur kan därför på flera sätt bidra till att stärka den sociala och fysiska hälsoliv i Härnösand. Kultur och bibliotek ska ses som en integrerad del i folkhälsoarbetet och samverkan bör stärkas och utvecklas inom gemensamma områden. För att öka tillgängligheten för fler målgrupper behöver samarbetsparter och resurser identifieras, stärkas och organiseras.

Människors olika förutsättningar ska återspeglas i kommunens olika ställningstaganden, aktiviteter och stöd till olika aktörer. Till exempel påverkar invånarens socioekonomiska status deras kulturvanor och kulturmönster. Även andra maktordningar påverkar den upplevda tillgången till kultur. Härnösands kommun har ett särskilt ansvar för att kulturella upplevelser finns närvarande i kommunens verksamheter.





## **DELMÅL – RÖST OCH REPRESENTATION**

Härnösand har invånare och besökare från övriga Sverige och världen. De representerar en bredd av kulturer och språk. Bland invånare och besökare finns både kulturutövare och kulturkonsumenter.

En mångfald av kulturyttringar och en bred kultursyn där olika röster och erfarenheter ges utrymme är ett villkor för att fler ska känna sig inkluderade i och representerade av kulturen i Härnösand. En mångfald inom kulturen ger också fler perspektiv, ifrågasätter normer och ökar kunskapen och förståelsen för människors olika livsvillkor. För att främja mänskliga rättigheter och för att uppfylla lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är det särskilt angeläget att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sitt kulturarv.

Samhället främjas genom samverkan och utbyte regionalt, nationellt, internationellt och interkulturellt. Interkulturell verksamhet definieras

här som verksamhet som främjar etnisk och kulturell mångfald. Möten med och genom kultur kan vara ett sätt att främja integration och stödja människors etablering och trygghet, samtidigt som det befintliga samhället utvecklas av nya perspektiv och kulturyttringar.

## **DELMÅL – KULTURUTBUD MED BREDD OCH SPETS**

I Härnösand ska ett rikt och varierat kulturutbud bidra till att öka platsens attraktivitet och lusten att leva, verka och skapa här eller komma hit som besökare. Ett livskraftigt kulturliv kommer av den dynamik som uppstår i samspelet mellan olika aktörer. Den medskapande breddkulturen, den professionella spetsverksamheten och företagare i kulturella och kreativa näringar stimulerar varandra och är varandras förutsättningar.

Alla kulturaktörer ska ges möjlighet och utrymme att utvecklas och bidra till en mångfald av konstformer och kulturuttryck och stärka det mång-kulturella samspelet. Med gemensamma krafter skapas ett dynamiskt, mångfacetterat och engagerande kulturliv.

För att uppnå det ska de unika och platsspecifika förutsättningarna i Härnösand i form av kommunala och andra mötesplatser för kultur värnas och utvecklas. Möten mellan professionella kulturaktörer och civilsamhället ska uppmuntras och de kulturella och kreativa näringarna ska stödjas för att ge Härnösand en än mer upplevelserik och hållbar kulturprofil.

I takt med samhällsutvecklingen förändras civilsamhällets engagemang i kulturlivet. Organisationsformer förändras och nya kulturuttryck växer fram. Härnösands kommun ska stötta och skapa förutsättningar för de unga och det oprövade. Flexibla och uppdaterade stödsystem som kompletterar mer trögrörliga stödformer är centrala för att stödja föreningslivet och civilsamhällets engagemang i deras fortsatta arbete och utveckling.

### **DELMÅL - BARNS OCH UNGAS TILLGÅNG, DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE**

Kultur ska vara en självklar del av barn och ungas uppväxt i Härnösand, både i skolan och på fritiden. I Härnösand ska barn och unga ha möjligheter att fritt uppleva och utöva kultur på sina egna villkor och på ett likvärdigt sett. Barn och unga är en heterogen grupp som består av en mångfald av individer.

Alla barn och unga i Härnösand ska ha nära tillgång till kulturlivet på sin fritid. Det egna skapandet står i centrum och det ska vara enkelt att ta del av ett varierat kulturutbud i form av utställningar, konserter och föreställningar. För att öka barns och ungas deltagande och delaktighet behövs olika insatser, till exempel skapande mötesplatser och möjlighet för unga att få stöd i att själva organisera och arrangera

aktiviteter. Att ge barn och unga många olika konstnärliga verktyg för att uttrycka sig är att lägga grunden för morgondagens kulturskapare och samhällsmedborgare. Skapande barn blir skapande och kreativa vuxna som kan hantera och hitta lösningar i komplexa sammanhang.

Förskolan och skolan är plattformar där de allra flesta barn och unga nås oavsett bakgrund. Därför är det viktigt att kultur är en given del av elevens vardag. Estetiska lärprocesser och professionell kultur ska vara självklara delar i den pedagogiska verksamheten. Genom att uppleva kultur i skolan inspireras barn och ungdomar att prova på och utveckla sin egen skapande förmåga. Fokus på elevernas eget skapande är centralt. Efter avslutad grundskola ska alla elever i Härnösand ha upplevt en mångfald av kultur.



# KONSTPOLITISK DIMENSION

Konstpolitikens roll i Härnösand är att skapa goda förutsättningar för hållbara villkor för professionella kulturaktörer inom alla konstformer att kunna arbeta fritt och obundet.

Den kvalitativa konsten i alla dess uttryck och konstens självständiga ställning och egenvärde ska värnas.

Med konst menas här gestaltande av händelser, idéer, tankar, erfarenheter och kunskap genom dans, teater, litteratur, film, musik, bildkonst och så vidare. Med professionell kulturskapare menas yrkesverksamma professionella utövare inom alla dessa områden.

*"The earth without art is just eh"*

## Huvudmål

Den professionella kulturskaparens är en viktig del av Härnösand som en av byggstenarna i ett hållbart och demokratiskt samhälle.

## Delmål

- Kvalitet och konstens egenvärde
- Verka i Härnösand

## DELMÅL - KVALITET OCH KONSTENS EGENVÄRDE

Inom den nationella konstpolitiken understryks vikten av konstens självständighet och egenvärde. Konsten är produktivt på ett sätt som inte alltid är uppenbart. I och med konstens potential att ge nya perspektiv på fenomen, problem och normer har den ett stort värde som inte alltid kan mätas genom vanliga mätmetoder. Konst behöver alltså inte uppfylla något konkret, mätbart mål eller ha ett specifikt syfte. Att satsa på konst är att satsa på det oförutsägbara, på utveckling och bildning av de människor som skapar och tar del av den. Konsten är i den meningen fri och behöver vara det för att kunna fortsätta bidra med nya perspektiv och lösningar i en allt mer komplex värld.

Vid urvalsprocesser och när beslut ska fattas angående exempelvis projektbidrag till den professionella kulturen, jurygrupper för urval av offentlig konst eller vid stipendiebeslut är det av stor vikt att

sakkunniga finns representerade i diskussionen, att diskussionen sker transparent och att skäl och argument kan redovisas.

## DELMÅL - VERKA I HÄRNÖSAND

Den professionella kulturskaparen och arrangörer av professionell kultur har behov av en struktur att existera i, att det finns arenor, scener och andra ändamålsenliga rum för deras yrkesverksamhet. Exempelvis är det av stor vikt att det finns medel för skapande att ansöka om, att kommunens egna scener och arenor värnas och hålls tillgängliga även för den professionella kulturen.

För att främja den professionella kulturens fortsatta närvaro och utveckling i Härnösand är det av största vikt att vi gemensamt med kulturskaparna tar ansvar för, värnar om och utvecklar dessa rum för den professionella kulturen. Genom en ökad samverkan mellan det fria professionella kulturlivet och institutionerna skapas mervärde för alla parter.

Stödformerna från olika offentliga aktörer till de professionella kulturaktörerna är av stor vikt och behöver ständigt utvecklas.

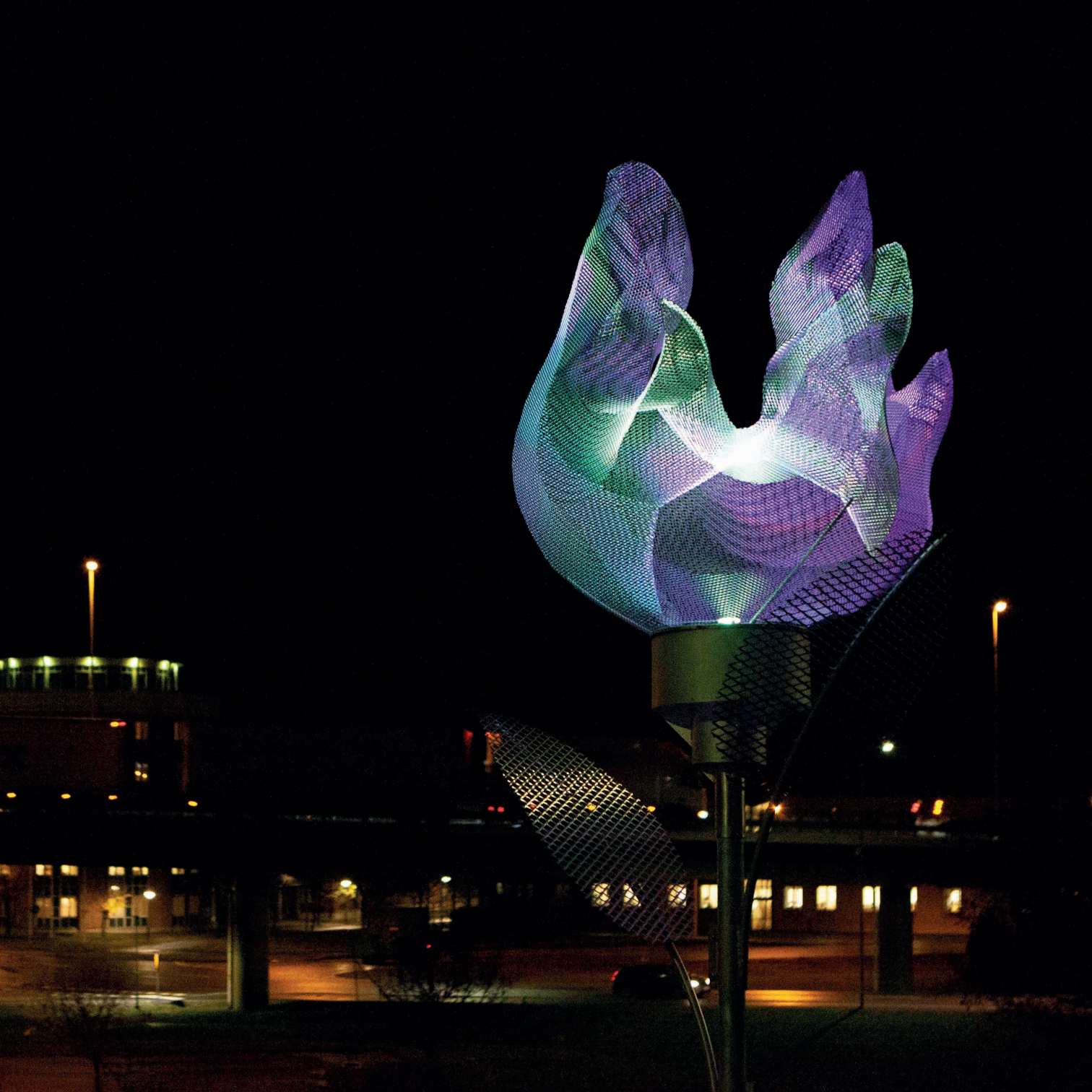
Produktionsstöd, olika typer av stöd för anpassade lokaler, stipendier och AIR (Artist In Residence) är exempel på viktiga stödformer för professionella kulturskapare. Härnösands kommun ska tillämpa de arvodesrekommendationer som gäller när professionella kulturaktörer anlitas.

Kulturella och kreativa näringar består av företag som har kulturskapande eller kreativa processer som affärsidé eller råvara. Detta gäller även företag som bygger vidare på andras skapande, exempelvis genom distribution av eller handel med kultur. Ofta kan dessa näringar fungera som dörröppnare till nya marknader för den professionella kulturen.

Härnösand ska verka för att stärka de kulturella och kreativa näringarna genom att skapa gynnsamma förutsättningar för professionella kulturutövare att verka i kommunen.

Kulturen ska ges möjlighet att bidra till att profilera Härnösand som en innovativ kunskaps- och företagsstad och vara en viktig del i arbetet med att vidareutveckla en konkurrenskraftig besöksnäring.





# SAMHÄLLSPOLITISK DIMENSION

Den samhällspolitiska dimensionen innefattar att låta kulturen få ha en central roll i arbetet med att skapa en attraktiv plats att bo, leva och verka på. Det kan exempelvis innebära att värna och uppmuntra kultur i den fysiska miljön genom offentlig konst, platser för kulturarrangemang, gestaltning av allmänna platser, men även bevarande och utvecklingen av kulturmiljöer. Det kulturella perspektivet ska alltid vara närvarande i samhällsplaneringen för att eftersträva målet om en personlig livsmiljö i Härnösand. Kultur ska användas för att beskriva platsers historia och identitet, möjliggöra möten mellan människor samt vara en bro mellan kulturer och mellan historia och framtid.

## Huvudmål

Härnösand skapar kulturtäta livsmiljöer.

## Delmål

- Samhällsplanering med gemensam kraft
- Ett liv mellan husen
- Offentlig konst

- Kulturmiljöer och kulturarv

## DELMÅL - SAMHÄLLSPLANERING MED GEMENSAM KRAFT

Kulturtäta livsmiljöer skapas med gemensam kraft, där aktörer från samhällets olika delar samarbetar och bidrar från den övergripande planeringen till enskilda detaljer vid utförandet.

Gemensam kraft kan enbart uppstå om fler får möjlighet att vara med och forma utvecklingen. Något som kräver goda förutsättningar för möten mellan olika grupper i samhället. Exempelvis mellan fastighetsägare, kulturutövare och samhällsplanerare. Goda förutsättningar uppstår genom arenor för möten, men även genom inkludering av nya perspektiv vid inventeringar och att lämna över fysiska platser till en annan målgrupp för att testa funktioner.

Gemensam kraft innebär även att ha hela kommunen i åtanke när vi utvecklar kulturtäta livsmiljöer. Härnösands sju kommundelar har alla individuella

behov, förutsättningar och historia vilket ska beaktas genom att utveckla dem tillsammans med exempelvis dess invånare, föreningar på platsen eller företag.

## DELMÅL - ETT LIV MELLAN HUSEN

Invånare och besökare ska kunna få meningsfulla kulturupplevelser i sin vardag var de än befinner sig i Härnösand. Något som ska uppnås genom att verka för ett liv mellan husen, med kulturen som möjliggörare. Det kan vara att tillsammans med föreningar skapa aktiviteter på offentliga platser, eller eftersträva att knyta ihop offentliga rum i stadsdelarna tillsammans med mark- och fastighetsägare. Men det handlar även om gestaltning av platser och att skapa användning och funktioner, likväl som att bara låta platser få ha ett egenvärde. Gestaltning av gemensamma miljöer bör skapas med ett helhetsperspektiv som omfattar arkitektur, konst, form och design, men också platsers kulturhistoriska och sociala perspektiv. Att gestalta en miljö innebär inte bara att placera ut offentlig konst utan är ett samspel





med alla övriga komponenter som exempelvis arkitektur, gatubeläggning och utformningen av en park. Allt från den stora byggnaden till den lilla blomman spelar roll.

Det är viktigt att den konstnärliga gestaltningen kommunicerar med den omgivande miljön. Tillsammans med historien om platsen och dess framtid skapas en sammanhållen livsmiljö. En väl gestaltad plats är inte bara konstnärligt och estetiskt tilltalande, det är också en förutsättning för mellanmänniska möten och liv mellan husen som resulterar i områden att trivas i.

Kulturen kan vara en drivkraft och utmana samhällsplaneringen att bli modigare och mer nyfiken att testa gränserna för hur vårt samhälle kan utformas, nu och i framtiden. Flexibla och tillfälliga lösningar för kulturarrangemang, marknader och andra evenemang kan skapa liv på platser som uppfattas som otrygga eller oanvända.

#### **DELMÅL - OFFENTLIG KONST**

Den offentliga konsten spelar en viktig roll eftersom den är ett uttryck för samtiden. Den samspekar med

bebyggda miljöer, vattennära miljöer och park- och naturområden. Med konst kan rumslighet, trivsel och vila skapas, men konsten kan också vara utmanande, ge perspektiv, provocera och väcka känslor hos betraktaren.

En-procentsregeln är det starkaste verktyget för att inkludera offentlig konst i samhällsplaneringen.

I Härnösands kommun ska minst en procent av den totala investeringskostnaden avsättas till konstnärliga utsmyckningar vid offentliga investeringar. Det gäller både vid nybyggnation och vid om- eller tillbyggnader. Härnösands kommun ska verka för att enprocentsregeln inkluderar fler aktörer och perspektiv inom samhällsbyggnadsprocessen.

#### **DELMÅL - KULTURMILJÖER OCH KULTURARV**

Härnösands kulturmiljöer representerar en mångfald av berättelser som har grundläggande betydelse för kommunens identitet. Det handlar till exempel om förhistoriska miljöer, den vardagliga arkitekturen, ekonomibygnader, storslagen stenarkitektur, enkla

trähus, landskapsbild och parker. Kulturmiljöerna är minnen av de människor som har levt och verkat på en plats. Därför är det viktigt att de representerar en så bred grupp människor som möjligt. Här är det särskilt viktigt att lyfta fram minoritetsgrupper och kvinnor eftersom de grupperna historiskt sett har haft en undanskymd plats i historieböcker och i samhällsplaneringen.

Härnösands kulturmiljöer bidrar starkt till kommunens unika karaktär och har stor betydelse för utvecklingen av besöksmål och för förståelsen för platsens historia. Det är därför angeläget att låta de historiska spåren ta plats i den framtida utvecklingen. Det gör vi genom att låta olika årsringar och byggnader få synas och representera sin tid. En varsam utveckling av en kulturmiljö höjer dess värde, gör miljön mer framträdande och skapar ett samspel mellan gammalt och nytt. Våra kulturhistoriska miljöer skapar läsbarhet i landskapet, utgör viktiga lärmiljöer för kommande generationer och bidrar till en god bebyggd miljö.

## Ordlista

Nedan presenteras definitioner av uttryck som används i kulturprogrammet.

### ARMLÄNGDS AVSTÅND

Armlängds avstånd är ett centralt och vedertaget begrepp inom hela kulturpolitikområdet. Principen är till för att reglera maktförhållanden och se till att varken politiker, tjänstepersoner eller andra som har makt att fördela resurser inte påverkar eller styr det konstnärliga arbetet. Armlängds avstånd reglerar också ansvarsfördelningen mellan politiker och tjänstepersoner.

När stöd ges till kulturskapande kan det vara relevant att ha åsikter om arbetsvillkor och förutsättningar men inte om slutprodukten, det vill säga själva föreställningen, konstverket eller konserten. Rätten till ett fritt konstnärligt skapande är fastslagen i yttrandefrihetsgrundlagen.

### ASPEKTPOLITIK

Aspektpolitik handlar om hur kulturen kan användas och bidra inom andra områden som utbildning, regional tillväxt, hälsa och miljö.

### CIVILSAMHÄLLETS AKTÖRER

Föreningar tillhör den del av samhället som ibland kallas det civila samhället. Med det civila samhället menar vi ett område som är skilt från staten, marknaden och det enskilda hushållet. Där agerar människor, grupper och organisationer tillsammans för gemensamma intressen. Inom det civila samhället verkar bland annat ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund.

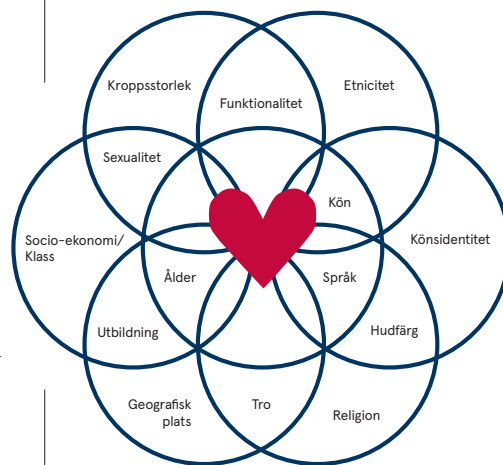
### FRIA KULTURLIVET

De som utövar, skapar eller leder någon form av kulturverksamhet utanför en institution. Det kan handla om en konstnär som har en egen ateljé, ett band med replokal, en arrangör eller arrangörsgrupp som driver projekt genom eget företag eller förening.

### JÄMSTÄLLDHET/INTERSEKTIONALITET

Jämställdhet innebär att alla män och kvinnor har samma möjligheter och rättigheter. Maktförhållanden kan också påverkas av många andra faktorer. Intersektionalitet innebär att identifiera olika maktordningar och analysera hur de påverkar människors förutsättningar. Aspekter som till exempel etnicitet,

religion, funktionalitet, sexualitet och ålder påverkar människors möjligheter i olika situationer (se fler aspekter i figuren). Med insikt i de maktordningar som finns har vi en grund för att ta initiativ och beslut för att medvetet öka jämställdheten i samhället.



### KONST

Ordet Konst beskrivs av Nationalencyklopedin som "en kulturyttring vars utförande kräver särskild kunskap och förmåga att bruka denna med personlig behärskning och individuell anpassning till situation och avsikter" (Nationalencyklopedin, 2020). Med konst menar vi här i första hand

uttryck, utövare och verksamheter inom konstarterna; litteratur, musik, scenkonst, bildkonst och film.

## **KULTUR**

Kultur är ett mångfacetterat begrepp med flera dimensioner vars innebörd är i ständig rörelse och förändring. I det här kulturprogrammet menar vi med kultur all form av kultur och kulturens roll i samhället.

Med kultur menar vi konstarterna, kulturarv (till exempel museer, arkiv, kulturmiljöer, kulturhistoria), verksamheter som bibliotek och folkbildning, verksamheter som ligger nära konstarterna (till exempel design, hantverk, arkitektur), populärkulturella uttryck och verksamheter och människors eget skapande inom dessa områden.

Det bredare kulturbegreppet omfattar även kulturens betydelse för kunskapsbildning, delaktighet och demokrati. Kultur och kulturella uttryck ger förutsättningar för människor att uttrycka och formulera sin tillvaro utifrån sina

egna berättelser, upplevelser och utgångspunkter. Att uttrycka sig och ta del av andras uttryck är ett fundamentalt behov som människan alltid ägnat sig åt för att överleva och som samtidigt format hela vårt samhälle.

## **KULTURSKAPARE**

Avser alla de aktörer som skapar konstnärliga verk och kulturella uttryck. De innefattas av såväl enskilda aktörer som grupper, föreningar eller organisationer.

## **KULTURELL INFRASTRUKTUR**

En struktur som behövs för att kultur och konstnärligt skapande ska kunna äga rum, utvecklas och vara möjlig att ta del av. Det utgörs av såväl lokaler och mötesplatser, institutioner, stödsystem för olika kulturaktörer, samarbetsmöjligheter, samt verksamheter som tillgängliggör kultur till allmänheten som t ex arkiv, bibliotek, kulturskola, scener, museer osv.

## **KULTURELLA ASPEKTER**

Alla former av sociala, materiella och immateriella kulturer som är

skapade av människan, till exempel skapande och kreativ verksamhet, föreningskultur, ungdomskultur, stadskultur men också etniska och kulturella identiteter skapade av normer, värderingar och regler.

## **KULTURELLA & KREATIVA NÄRINGAR (KKN)**

Kulturella och kreativa näringar är företag som har kultur och kreativa processer som affärsidé. Området spänner över flera sektorer, till exempel arkitektur, turism- och besöksnäringar, mode, design, film, foto, dator- och TV-spel, media, musik, måltid, upplevelsebaserat lärande, litteratur samt scenkonst.

## **PROFESSIONELL KULTURAKTÖR**

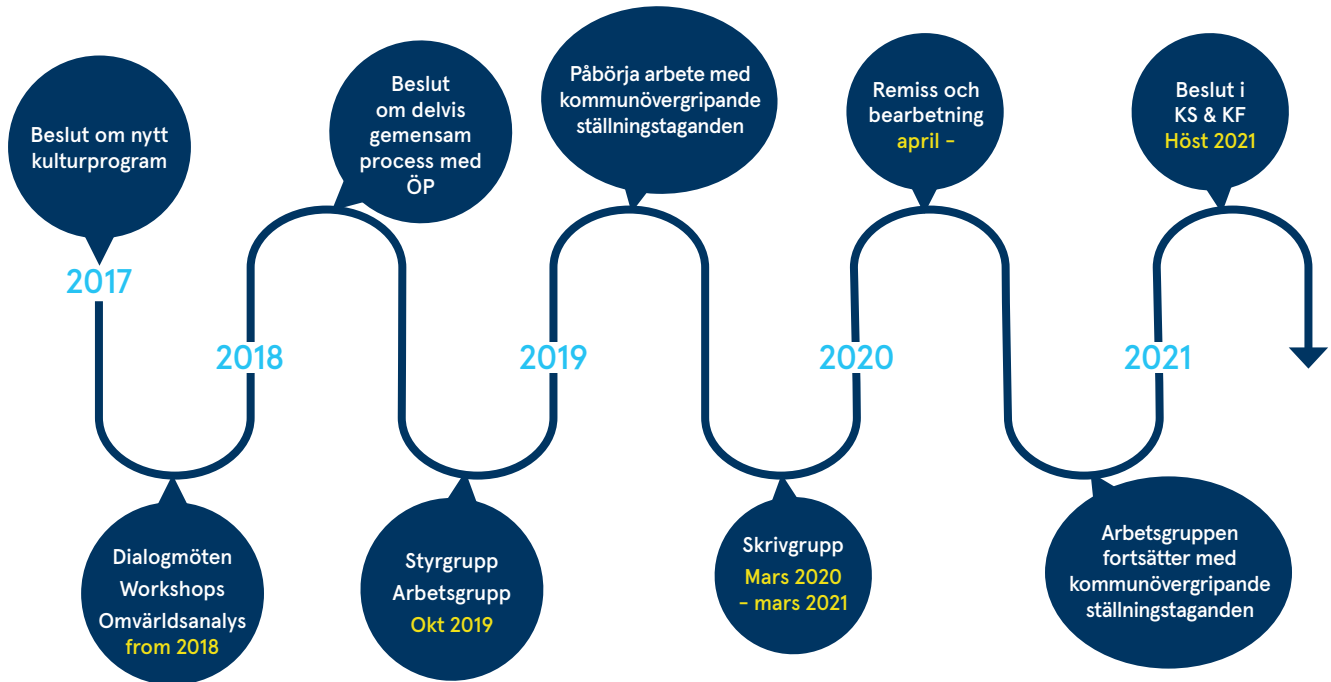
En professionell eller yrkesverksam kulturskapare är en person som försörjer sig på sin konst eller strävar mot att göra det. Personen har hög yrkeskunskap, till exempel genom dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet inom sin konstart. Det är inte sysselsättningsgraden som avgör vem som är yrkesverksam. Begreppet ska förstås i relation till ett yrkesfält.

## KULTURYTEFAKTOR

Idag planeras städer utifrån grönytefaktor och parkeringsnorm. Vi vill utforska om och hur ett motsvarande begrepp för kultur "kulturytefaktor" kan inkluderas i Härnösands samhällsplanering och då generera mervärden. Begreppet används mer och mer i samhällsplaneringen runt om i Sverige



## Process, organisation och relaterade styrdokument



### PROCESS

Bilden visar processen för framtagandet av nytt kulturprogram.

### ORGANISATION

2017 fattade kommunfullmäktige beslut om att arbeta fram ett nytt Kulturprogram för Härnösand.

En stygrupp bestående av

tjänstepersoner från Härnösands kommuns ledningsgrupp under ledning av kommundirektören och en arbetsgrupp med tjänstepersoner från Härnösands kommuns samtliga förvaltningar tillsattes.

Ett samverksansråd för kulturutveckling bildades våren 2020.

Rådet består av en representant från

varje parti i kommunstyrelsen.

### Workshop och dialog

Innehållet i kulturprogrammet har arbetats fram via olika slags dialoger och workshops.

Parallellt med processen för att arbeta fram ett nytt kulturprogram har Härnösands kommun även arbetat

med att ta fram en ny översiktsplan. Båda styrdokumenterna tar ut riktning för framtidens Härnösand.

Av den anledningen har ett antal dialoger och workshops under 2018-2019 genomförts där både kulturprogrammet och översiktsplanen har varit fokus för samtalen.

- Ortsdialoger i sex kommundelar med totalt cirka 160 deltagare.
- Visionsdagar för politiker och tjänstepersoner i Härnösands kommun 20-21 feb 2019. Dagarna syftade till att utarbeta en tydlig vision för hur det ska vara att leva och verka i kommunen i framtiden och synliggöra de viktigaste frågorna för Härnösands framtida utveckling utifrån fysisk planering och kulturens förutsättningar.
- Fokusmässan 3-4 maj 2019.
- Tillsammans med översiktsplanen har samtal med fokus kulturmiljö skett med sakkunniga inom området.

### **Kulturdialoger**

- Dialoger med kulturföreningar, kulturinstitutioner och kulturskapare.
- Dialoger och workshops har genomförts inom flera förvaltningar i kommunen.
- Dialog med kulturskola, fritidsgårdsverksamhet och kommunala bolag.
- Kulturlunch med workshop 26 feb 2019. Deltagarna arbetade i grupper utifrån specifika frågeställningar.
- Utredning "Dansutveckling Härnösand" av Mira Helenius (färdigställd okt 2018)
- Samverksansrådet för konst- och kulturutveckling

### **Remissförfarande**

Allmänhet bjöds in till presentation av kulturprogrammet vid två tillfällen i maj 2021

De som deltagit i presentationerna erbjöds att läsa programmet och delta i en frågestund i juni 2021.

### **RELATERADE DOKUMENT**

Kulturområdet kan betraktas som ett sammanhängande system av relationer och samverkansstrukturer från nationell och regional nivå till den kommunala samt gentemot kulturaktörer, idéburna organisationer och civilsamhälle. Härnösands kulturprogram har därför koppling till ett flertal internationella, nationella, regionala och kommunala styrdokument och kommunövergripande ställningstaganden.

### **Nationella kulturpolitiska mål**

*Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade sambällets utveckling.*

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.

- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
- Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
- Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.





Härnösands  
kommun